

TABÁK ANDRÁS

A vonósnégyes

Letölthető:

[\[PDF formátumban \]](#) [\[EPUB formátumban \]](#)

A vonósnégyes tagjai péntekenként összegyűlnek dr. Józsu Kálmán ügyvéd naphegyi lakásában. Rendszerint hat órákor találkoznak, de ha Józsu Kálmánnak éppen bírósági napja van, fél nyolckor.

Elsőnek, már huszonhét éve, Adamecz Tamás nyugdíjazott magyar-latin tanár érkezik meg. Előbb óvatosan leteszi az előszobában a brácsatokat, zsebkendőjével leütögeti róla a port, s csak azután üdvözi a háziasszonyt, a soványka Józsuánét. Ezután bemegy a zeneszobába, letelepedik a legkényelmesebb fotelbe, és újságot olvas. Az újságokat a háztartási alkalmazott már előre odakészíti neki. Adamecz Tamás lassan, precízen olvas, figyelmét semmiféle henyeség nem kerülheti el. Ha nyelvtani hibára vagy pongyola fogalmazásra lel, bosszankodva krárog és azt dörmögi: „Hát ez meg micsoda? Az ördög vigye el a fajtáját.” Jól ismeri az újságírók neveit, kékfedelű kis noteszében péntekenként leosztályozza őket.

Háromnegyed hatkor Vaáli Benedek gyógyszerész jövetelét jelzi a csengő. A patikus mindenben tökéletes ellentéte Adamecz tanár úrnak. Megjelenése rendkívül kellemes: magas, karcsú öregúr, aki korát meghazudtoló frissességgel tartja magát. Galamszürke öltönye a legutolsó divat szerint készült, nyakkendő helyett azonban puha csokorkendőt visel, amelyet választékos ízléssel és gonddal köt meg. A háziasszonyt kézcsókkal és néhány elegáns bókkal üdvözi, majd a zeneszobába lépve harsány szavakkal így támad Adamecz Tamásra:

– Maga mindig megelőz engem, tanárkám. Hiába, a fiatalsággal nem lehet versenyre kelni.

Adamecz Tamás fanyarul mosolyog, s egy kurta biccentés után ismét az újságba mélyed.

A vonósnégyes negyedik tagja hat óra után fut be. Kicsikét liheg, mert nehéz dolog csellót felcipelni a harmadik emeletre. Holub Lajos irattáros vézna kis öregember, félszeg viselkedése azzal magyarázható, hogy nem alapító tag, csupán tizennyolc esztendeje játszik a kvartettben. Illendően köszönti a másik két urat, akik éppen csak mormognak valamit, miközben fel sem pillantanak újságjukból. Holub Lajos maga is tudja, valami módon kívül áll a társaságon, ezen az állapoton azonban nem próbál változtatni, mert attól tart, hogy visszautasításban részesülne.

Közben kávé, teasütemény kerül az asztalkára, ez egyben jeladás a társalgás megkezdésére is.

– Fantasztikus dolgok vannak – újságolja Vaáli Benedek és a lapot mutatja. – Én például ezt nem tudom felfogni ésszel.

Rögvest felolvassa a kérdéses újságcikket. A cikkben az áll, hogy egy pilótának nem nyílt ki az ejtőernyője, de szerencséjére valami mocsárba zuhant, és élve megúszta.

– Micsoda kaland! Ki hallott már ilyet! – mondja izgatottan a gyógyszerész. – Gondolják csak el: két kilométert zuhanni... Ez furcsa... ez egészen rendkívüli... A szerencsétlen, képzelem, már biztosan lemondott az életéről, átengedte magát a teljes megadásnak. Irtózatos élmény lehetett!

– Ez a lapban áll? – kérdi a tanár és felteszi pápaszemét, hogy ő is utánanézzon.

– Itt méltóztassék... itt, ez a hírecske...

– Viszont ha mocsárba került, valószínűleg belefulladt – dűnnyögi Holub Lajos, hogy valamiképp bekapcsolódják a társalgásba.

– Hogy mondhat ilyet? – háborodik fel a gyógyszerész. – Szó sincs róla. Különbösen is, ha belefulladt volna, hogy derül ki ez az egész dolog? No, erre feleljen, ha olyan okos.

– Az ördög vigye el – krákog Adamecz Tamás. – Hiszen ez az egész szemenszedett hazugság!...

Eszegetnek a süteményből, megisszák a kávé. A gyógyszerész rágyújt, eltűnődve fújja maga elé a füstöt.

– Hát lehet, hogy hazugság – mondja később –, de hazugságnak is fantasztikus.

Fél hét van, megjön a házigazda is. Józsva Kálmán magas, komoly úr, viselkedése megfontolt. Látni, hogy ő a társaság feje. A vendégek felállnak, komoly arccal kezdet fognak vele.

– Elnézést a késésért – szabadkozik. – Tudniillik, ma közbejött egy tárgyalásom...

Ilyenkor elmeséli az aznapi tárgyalást. A többiek nagy figyelemmel hallgatják.

– Felelőtlenek az emberek – mondja és telt, pirospozsgás arca elborul. – Szavamra mondom, mindenki leszokott arról, hogy józanul gondolkodják. Itt van például ez a mai eset. Két taknyos áll a bontószék elé. A férj nincs több huszonöt évesnél, a feleség – hogy sokat ne mondjak –, tizennyolc éves. Tavaly keltek egybe, nem túlzok, egy napos ismeretség után. Most már megunták egymást, mindkettőnek szeretője van. Fialalok, jó, elismerem. Azt szokták mondani: fiatalság bolondság. De hát akkor is: értelmes emberek miként lehetnek ilyen felelőtlenek?

– És elválasztották őket? – kérdi Holub Lajos. – Már abból a szempontból érdekel, hogy mi az álláspont ilyen esetekben?

– Csak nem akar válni? – kedélyeskedik a gyógyszerész.

– A bíróság belátásától függ – mondja az ügyvéd. – Ebben az esetben a szétválasztás mellett döntött. Rettenetesen csúnya ügy volt. Amikor az a két taknyos kitergette ott egymás szennyését!... Én igazán nem vagyok prúd, de nem álltam meg pirulás nélkül. Pedig szépek mind a ketten, gyönyörű két gyermek. Repes az ember szíve, ha rájuk néz...

A gyógyszerész felkacag, hunyorgat a szemével.

– Nevezzenek bár vén cinikusnak, én bizony kimondom a szentenciát: a házasság kerékbe töri az embert. Csak hálát adhatok magamnak, hogy szerencsésen elkerültem. Most már, mi tagadás, öreg vagyok, de úgy élek, mint Marci Hevesen... hehehe... Pompásan, szépecskén, a magam kedve szerint. Amikor önök, uraim, családi életet kénytelenek élni, én csak nevetek a markomba. Micsoda remek dolog! Az ember

megvacsorázik szépen, hazamegy, otthon már várja a megvetett ág, zsupsz, beleugrik, rágyújt egy finom cigarettára, rádióztat vagy elolvas egy könyvecskét... hébe-hóba iddoggal is keveset, azután lassan elbóbiskol és gyönyörű dolgokról álmodik...

– Ez az ön véleménye, kedves Benedek – inti le a házigazda. – A miénké más. Higgye el, a családi életnek is megvannak a maga tiszta, szép örömei.

A gyógyszerész nevet, Adamecz Tamás hallgat, Holub Lajos azonban buzgón helyesel. Neki ugyan rossz az élete otthon, felesége, négy vásott kölyke kutyába sem veszi, de Józua Kálmánnak ő mindig helyeselni szokott.

– A felelőtlenség a legnagyobb baj – ismételgeti az ügyvéd. – Ezen kéne változtatni, kérem.

A gyógyszerész kuncog.

– Széleskörű társadalmi összefogás, ugyebár...

– Fittyfene! – mordul közbe dühösen a tanár. – Nádपालca az iskolában, az kell a taknyosoknak, az ördög vigye el. Az én fiam már huszonkét éves, de ha gazemberkedik, úgy kiporolom, hogy attól kódul...

– Hát igen – sóhajt fel az ügyvéd, és előveszi a hangszerét. – Bizony sok mindennek másképp kéne lennie. Világéletemben szabadelvű voltam, de azért a szabadságból is megárt a sok... Hát, akkor talán lássunk hozzá.

A szobában meleg van, levetik zakójukat, ingujjban foglalnak helyet a félkör alakba állított székeken. Hangolnak, a tágas szoba kellemes zsongással telik meg. Odakünn ugyan barátságos tavaszi este van, de nem nyitnak ablakot. Ha az ablak nyitva lenne és az utcán megállna valaki és hallgatni kezdené játékukat, meglopottnak éreznék magukat. Hiszen ez a szoba is amolyan búvóhely-féle. Az ajtót, az ablakokat vastag bársonyfüggöny fedi el, a falakon köröskörül minden a muzsikára emlékeztet. Zenészképek, megsárgult kottalapok, egy eredeti Mascagni-autogram, odébb pedig aranyozott keretben, díszes iniciálékkal díszített latin szöveg:

*Primus hilaris,
Secundus moestus,
Tertius austerus,
Quartus blandus,
Quintus jucundus,
Sextus mollis,
Septimus gravis,
Octavus modestus.*

Ettől jobb kéz felé, szintén bekeretezve, kottamásolat, régies metszésű hangjegyekkel. Gregorian alleluja-dallam: in festo S. Pauli Eremitae. Alatta gyűrött plakát sárgállik, a házigazda első és utolsó nyilvános felléptének emléke. A plakát hírül adja M. város zenebarátainak, hogy ifj. Józua Kálmán zeneszerző, a város szülötte saját szerzeményeiből hegedül a Korona szálló éttermében. Az utolsó sort később ragasztópapírossal el akarták tüntetni, de a vékony hártján átütnek a betűk: „Halászlé és rántott harcsák!” A zongora felett olajfestmény lóg a falon: kentaur, kezében síppal.

Befejezik a hangolást és muzsikálni kezdenek. Brahms kvartettet adnak elő. Majdnem mindig ugyanazt a négy-öt darabot játsszák, így hát kottára nincs szükségük. Szemüket behunyják és lassanként átengedik magukat a muzsika varázsának. Jó dolog ez. Az talán a legjobb, hogy mindenfélét elképzelhetnek közben. A muzsika megmozgatja az ellustult fantáziát, a képzelet szárnyakat kap, és az ember is úgy érzi, hogy egyszerre felemelkedik, és repülni kezd. Pompás érzés. Például milyen jó arra

gondolni, hogy az ember egy park közepén áll, körülötte csodálatos színekben tobzódó hatalmas fák emelkednek, vagy virágos réten jár és nagyokat szippant a friss levegőből. Az ég tiszta, bársonyosan kék, és a levegőben édes dallamok foszlányai lebegnek. Igen, az ember leveti napi gondjait, önfeledten elmerül ebben a gyönyörűségben és egészen kicserélődik. Tiszta a szíve, könnyű a lelke és a muzsikán kívül semmi egyéb nem gondol, és ebben az egész önfeledt, pompás érzésben talán az a legnagyobb szerűbb, hogy tudja, ő maga teszi mindezt, ő maga cselekszi meg, mert képes rá, mert teli van okos gondolatokkal, nemes érzésekkel – büszke és megható dolog is egyben és kissé titkos dolog is hiszen rajtuk kívül kevesen tudják ezt megtenni. Elképzelni például azt a lányalakot, akinek a második tételben felcsendül az éneke, igaz, hogy mind a négyen másként képzelik el, egyikük szelídnek és szökének, másikuk melankolikusnak vagy bágyadtnak, de mindannyian ugyanarra a lányalakra gondolnak mégis és csendes mosoly rajzolódik ki arcukra. Ez a mosoly csak akkor hervad le, amikor a lány abbahagyja a dalt és lassan eltávolodik. Ki tudja, hová? A harmadik tételben pedig felzúg a vihar. Először csak messziről dübörög, de azután szempillantás alatt itt van, fergeteges gyorsasággal csap le, szörnyű erejével megrázza a fákat, kettétöri törzsüket, sikoltva, bögve csap le, rettegést, borzalmat kelt féktelen erejével, az erdőt zivatar ostorozza, korbácsként csattan végig rajta. Ilyenkor egyiküknek váratlanul eszébe jut, hogy elfelejtett esernyőt, kalucsnit hozni magával, a másik meg arra gondol, hogy ilyen ítéletidőben kapta meg a reumát, már vagy harminc esztendeje egy mátrai nyaralás alkalmával. De ekkorra már véget is ér a vihar és a tisztulás következik. A vihar, ahogy jött, olyan hirtelenséggel távozik, az ég megvilágosodik a felhőktől, amelyek lassan szétszakadoznak, a fák nedvesen megrázzák magukat, a föld lassan elnyeli a vizet, valahonnét csendes fuvallat támad, pompás illattal fűszerezi a friss levegőt, és fent, magasan, a fák koronája felett feltűnik az első madár, hogy merész suhanásával, trillázó énekével a szelíd szépséget ünnepelje.

Ezzel a lágy hegedűhanggal fejeződik be a darab. Utána csend támad, mozdulatlanul ülnek. Sokáig játszottak, egy óra telt el közben, nekik mégis úgy rémlik, hogy pillanat volt az egész. Lassan kinyitják szemüket, az álomból ocsúdó ember bizonytalan pillantásával néznek körül, és sehogyan sem tudják elhinni, hogy a zeneszoba koszos falai, randa bútorai között ülnek.

– De szép volt! – sóhajt fel egyikük, és álmottan néznek egymásra.

A muzsika még nem szűnt meg bennük, ott csendül a fülükben, noha már mocorognak, arcukat dörzsölgetik és tagjaikat nyújtóztatják. Azután megint csak hallgatnak, barátságosan nézegetik egymást.

– No, bizisten – szólal meg végül az ügyvéd. – Ez valami nagyon szépen sikerült. Igen-igen szépen.

– De még milyen szépen – bólint a gyógyszerész és csupa elfogódottság a hangja. – Az a második tétel! Nekem még a szívem is elszorult közben. Felejthetetlenül játszott, tanárkám, egyszerre volt fájdalmas és örömteli, szívszorító és felszabadult, igen, igen, az érzelem egész skáláját elmuzsikálta nekünk. Főleg annál a résznél remekelt, ahol a lány abbahagyja az éneket és eltávolodik...

Így vitatják meg a darabot, játékukat, és tökéletesen értik egymást. A közös élmény összehozza őket. Ezekben a percekben igazán jó barátok.

– Ön is kiválót nyújtott ma – krákgolja meghatottan a tanár. – Egészen kiválót, az ördög vigye el. Micsoda talentum. Nem is értem. Hogy cserélhette el a hegedűt arra a szörnyűséges lombikra?

A gyógyszerész nem felel, csak a szája sarkában van egy keserű ránc. Hogy is tehette, csakugyan? Egy nagy karrier filmkockái peregnek le képzeletében.

– És mit szólnak Józsuá úr játékához? – kérdezi lelkesen Holub Lajos. – A harmadik tételben, a hegedűszólónál nekem még a lélegzetem is elakadt. Nagy-nagy teljesítmény volt ez.

– Kivételes teljesítmény – mondja a gyógyszerész, és elismerően néz a házigazdára. – Az ön művészete most teljesedik ki igazán, a maga egész varázsában. A szivárványhoz hasonlíthatnám a színeit...

– Igen, a szivárványhoz – bólogat Holub úr és fénylik a szeme. – Ez a legtalálóbbról kifejezés.

– No, nem. Isten őrizz! – szabadkozik az ügyvéd, s fülig pirul. – Ez azért túlzás... ez a szivárvány...

– Túlzás? – kiált fel a gyógyszerész, egészen tűzbe jön. – Szeretném tudni, hogy mi ebben a túlzás? Ön született virtuóz. Igen, kivételes képességű virtuóz. Bármelyik hangverseny dobogón fényesen megállná a helyét... Haha! Még hogy túlzás! Már megbocsásson, a szerénységnek is vannak határai...

Holub Lajos az egyetlen, akinek semmit sem mondanak. Az ő játékáról valahogy mindig megfelelkeznek. De Holub Lajos ezért nem neheztel, számára az is elég öröm, hogy a többiek sikerének részese lehet. De este majd azt mondja otthon a feleségének: „Ma megint nem győztek dicsérni az urak. Ha hallotta volna, szívem, amit a tanár úr mondott! Nem is értem magát, Holub úr. Hogy cserélhette el a csellót azokra az undorító aktákra? Szó szerint így mondta...”

Telik az idő, az önfeledt perceknek is csakhamar végük szakad. Becsomagolják hangszereiket, felöltöznek. Amikor elbúcsúznak, a tekintetük már üres, arcukon nincs mosoly. A holnapi gondok rohanják meg őket: a 90288/961-es iktatószámú akta előhalászása a poros, dohzagú polcokról, a Tűzoltó utcai kis tolvaj mentőkörülményeinek bizonygatása az enyhébb ítélet érdekében, az ánizsos szirup kikotyvasztása a patika boszorkánykonyhájában, vagy az esti torzsalkodás az asszonnyal a félhavi koszt pénz helyes beosztásán...

– Semmi szép nincs az életben, csak a muzsika – dörmögi Adamecz Tamás, és hozzáteszi: – Az ördög vigye el...

Komorán bólogatnak, sokáig szorongatják egymás kezét.

– Jövő pénteken, urak – mondják, és cinkosan kacsintanak, mint az összeesküvők.

1964.